

M200909

Behoefte aan financiering in het MKB

Ontwikkelingen van december 2008 tot april 2009

Lia Smit
Joris Meijaard

Zoetermeer, 20 mei 2009

MKB iets minder pessimistisch over financiering

Het algemene beeld tussen december 2008 en april 2009 laat een gematigd positieve ontwikkeling zien. Ondernemers zijn iets optimistischer over de continuïteit van hun eigen bedrijf en die van leveranciers en klanten. De helft van de mkb-bedrijven verwacht hier nog wel problemen.

Het aantal bedrijven dat financieringswensen heeft is licht gedaald, maar de perceptie van ondernemers over de verkrijgbaarheid van financiering is dat deze iets makkelijker te verkrijgen is.

Bij de doelen van de financieringsbehoefte valt op dat er bij overdrachtsfinancieringen en groei veel lagere scores zijn dan eind 2008. Vanuit economisch perspectief is dit zorgelijk, maar passend bij de huidige economische situatie.

Inleiding

De effecten van de wereldwijde recessie hebben inmiddels ook Nederland bereikt. Vraaguitval en oplopende werkloosheid manifesteren zich en mkb-ondernemers ervaren dagelijks een veranderd economisch klimaat. Berichten over krimp van de Nederlandse economie zijn dagelijkse kost in de media.

Een belangrijke vraag in een recessie is hoe de financieringssituatie voor het mkb zich ontwikkelt. Focus daarbinnen is of investeringsbereidheid en behoefte aan kapitaal van ondernemers zich kunnen vertalen in daadwerkelijke investeringen en groei van bedrijven.

In deze rapportage wordt ingezoomd op de behoefte aan kapitaal die mkb-ondernemers aangeven te hebben. In het kader van het Programmaonderzoek MKB en Ondernemerschap is voor gevestigde bedrijven vergeleken hoe de behoefte aan kapitaal zich heeft ontwikkeld in de periode december 2008 tot april 2009.

Verwachtingen continuïteit in het algemeen

De verwachtingen van ondernemers ten aanzien van de problemen die zij in 2009 zullen ondervinden met de continuïteit van hun bedrijf zijn in april 2009 wat rooskleuriger dan in december 2008. De groep die in belangrijke mate problemen verwacht is gelijk gebleven, maar de groep die geen problemen verwacht is gestegen van een kleine 60% naar een kleine 70%.

Tabel 1 Verwachtingen continuïteit algemeen (%)

	<i>December 2008</i>	<i>April 2009</i>
In belangrijke mate	5	5
Enigszins	37	26
Geen problemen	58	69

Bron: MKB-panel 2008-2009.

Verwachtingen in sectoren

Als de algemene verwachtingen in april 2009 worden vertaald naar sectoren valt op dat in de bouwsector relatief veel problemen worden verwacht. Opmerkelijk is dat de industrie er niet slecht uitspringt ondanks dalende exportmogelijkheden. De verwachting ten aanzien van de continuïteit ligt met 3% iets lager dan het algemene beeld in het MKB (5%). In de dienstverlening liggen de verwachtingen ten aanzien van continuïteitsproblemen duidelijk op het laagste niveau. Dit kan inhouden dat de crisis nog niet is aangekomen bij de tertiaire economie; maar het kan ook betekenen dat de effecten voor deze sector enigszins beperkt zullen blijven.

Tabel 2 Verwachtingen continuïteit in sectoren (%)

	<i>In belangrijke mate</i>	<i>Enigszins</i>	<i>Geen problemen</i>
MKB-breed	5	26	69
Industrie	3	25	72
Bouwnijverheid	14	27	59
Handel en reparatie	5	35	60
Logies en maaltijden	7	24	69
Vervoer, opslag en communicatie	5	35	60
Financiële instellingen	1	26	73
Verhuur en zakelijke dienstverlening	1	20	79
Overige dienstverlening	6	14	80

Bron: MKB-panel april 2009.

Continuïteit leveranciers en klanten algemeen

De inschatting van problemen bij leveranciers en klanten is ook verbeterd. Het percentage ondernemers dat geen problemen verwacht met continuïteit van klanten en leveranciers is van 46% naar 53% toegenomen. Anderzijds betekent dit dat in april 2009 toch nog 47% wel problemen verwacht, waarvan overigens slechts 6% in belangrijke mate. Het feit dat bijna de helft van de mkb-bedrijven problemen verwacht met continuïteit van leveranciers en klanten is op zich zorgelijk.

Tabel 3 Continuïteitsproblemen leveranciers en klanten (%)

	<i>December 2008</i>	<i>April 2009</i>
In belangrijke mate	5	5
Enigszins	49	41
Geen problemen	46	53

Bron: MKB-panel 2008-2009.

Continuïteit leveranciers en klanten naar sectoren

Als het algemene beeld wordt vertaald naar sectoren valt op dat continuïteitsproblemen vooral worden verwacht in de industrie en de detailhandel. Daar waar de industrie dus niet vreest voor de eigen continuïteit, doet men dat des te meer voor de continuïteit van toeleveranciers en klanten. Opmerkelijk is dat de sector logies en maaltijden relatief weinig problemen verwacht en dat in de sector vervoer, opslag en communicatie slechts 32% geen problemen verwacht met de continuïteit van klanten en leveranciers.

Tabel 4 Continuïteitsproblemen leveranciers en klanten naar sector (%)

	<i>In belangrijke mate</i>	<i>Enigszins</i>	<i>Geen problemen</i>
MKB-breed	6	41	53
Industrie	14	47	39
Bouwnijverheid	5	36	59
Handel en reparatie	11	40	49
Logies en maaltijden	6	26	68
Vervoer, opslag en communicatie	2	66	32
Financiële instellingen	4	45	51
Verhuur en zakelijke dienstverlening	1	45	54
Overige dienstverlening	1	33	66

Bron: MKB-panel april 2009.

Financieringsbehoefte

Financieringsbehoefte algemeen

Gezien de vraaguitval die zich in een aantal sectoren manifesteert valt te verwachten dat ondernemers minder bereid zijn om te investeren. Dit zou een daling in de vraag naar kapitaal met zich mee moeten brengen. In het onderzoek blijkt deze daling slechts marginaal te zijn. De behoefte aan financiering van mkb-bedrijven is in 4 maanden licht gedaald met 3%-punten, vooral in de groep onder de € 100.000.

Tabel 5 Omvang financieringsbehoefte algemeen (%)

	December 2008	April 2009
Geen financieringsbehoefte	83	86
Tot € 50.000	7	6
€ 50.000 tot € 100.000	3	2
€ 100.000 tot € 250.000	3	3
€ 250.000 of meer	3	3
Weet niet/wil niet zeggen	1	0

Bron: MKB-panel 2008-2009.

Financieringsbehoefte naar sectoren

In de horeca en overige dienstverlening is er iets minder behoefte dan gemiddeld aan financiering. Gezien de aard van de sector, is te plaatsen dat er in de industrie minder behoefte is aan financieringen met een kleine omvang en juist meer dan gemiddeld behoefte is aan financieringen boven de € 250.000.

Tabel 6 Financieringsbehoefte naar sectoren (%)

	Geen behoefte	Tot 50.000	50.000-100.000	100.000-250.000	250.000 of meer	Weet niet/wil niet zeggen
MKB-breed	86	6	2	3	3	0
Industrie	86	4	2	3	5	0
Bouwnijverheid	85	5	4	5	1	0
Handel en reparatie	84	9	1	4	2	0
Logies en maaltijden	89	5	1	0	1	4
Vervoer, opslag en communicatie	84	2	2	7	5	0
Financiële instellingen	85	2	1	9	3	0
Verhuur en zakelijke dienstverlening	87	6	2	1	4	0
Overige dienstverlening	89	5	1	4	1	0

Bron: MKB-panel april 2009.

Doel van de te verkrijgen financiering

Naast de behoefte aan financiering is ook gekeken voor welke doeleinden de bedrijven financiering zoeken. Vooral financieringen die investeringen of groei tot doel hebben zijn in een recessie interessant.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de behoefte aan financiering voor alle doelen bij bedrijven is gedaald, met uitzondering van huisvesting. Procentueel hebben juist meer bedrijven behoefte aan financiering voor dit doel.

Doelen waar forse dalingen op waar te nemen zijn:

- overname bedrijf/bedrijfsdeel, meer dan gedecimeerd
- groei, meer dan gehalveerd
- herfinanciering bestaande leningen, meer dan gehalveerd
- start van nieuwe bedrijven, meer dan gehalveerd
- aanschaf bedrijfsmiddelen, bijna gehalveerd.

Het is duidelijk dat als wordt gekeken naar de doelen waar bedrijven financiering voor wensen, de investeringen en herfinancieringen fors zijn gedaald op de wensenlijst. Ondernemers verwachten klaarblijkelijk nog niet dat het eind van de recessie in zicht is. Dit geeft naar de toekomst toe geen onverdeeld gunstige perspectieven, maar de situatie is wel te plaatsen in het huidige economische klimaat.

Tabel 7 Doelen van de te verkrijgen financiering (meerdere doelen mogelijk), in % van het aantal ondernemingen die financiering zochten

	<i>December 2008</i>	<i>April 2009</i>
Start van het bedrijf	2,9	1,4
Overname bedrijf/bedrijfsdeel	11,8	0,7
Herfinanciering bestaande leningen	24,7	10,7
Herstructurering balans	14,1	12,9
Huisvesting	14,7	19,3
Groei	31,2	15,0
Innovatie	11,8	7,9
Export	1,8	0,7
Aanschaf bedrijfsmiddelen (niet zijnde huisvesting)	27,6	17,1
Ander doel of andere doelen	14,7	27,1

Bron: MKB-panel 2008-2009.

Verwachtingen verkrijgbaarheid financiering

In een periode van recessie is het belangrijk ondernemers te stimuleren te investeren voor de toekomst. Een belangrijke voorwaarde hierbij is de perceptie van ondernemers over de verkrijgbaarheid van kapitaal. Belangrijk is dan ook dat blijkt dat ondernemers iets optimistischer zijn over de verkrijgbaarheid van financiering in april 2009 dan in december 2008. Alhoewel marginaal, is dit een positieve ontwikkeling. Als ondernemers percipiëren dat zij financiering iets makkelijker zullen krijgen, dan zullen zij de stap tot het aanvragen ervan ook sneller zetten.

Tabel 8 Verwachting over verkrijgbaarheid (%)

	<i>December 2008</i>	<i>April 2009</i>
Verwacht financiering te krijgen	66	69
Verwacht geen financiering te krijgen	34	31

Bron: MKB-panel 2008-2009.